

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

programă pentru evaluarea finală a rezultatelor școlare în învățământul primar

Autori:

- *Valentina Gaiciuc*, consultant principal, coordonator
- *Olga Cosovan*, dr. conf. univ.
- *Mariana Marin*, dr. conf. univ.
- *Angela Cutasevici*, grad didactic superior

I. PRELIMINARII

Prezenta programă pentru testarea națională la sfârșitul treptei primare este elaborată în conformitate cu prevederile *Curriculumului școlar clasele I-IV*, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 331 din 12.05.2010, *Standardelor de eficiență a învățării*, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 1001 din 23 decembrie 2011. Aceste documente reglatoare și normative au menirea să asigure desfășurarea corectă și eficientă a testării naționale la treapta primară de școlaritate.

Programa este destinată elevilor, învățătorilor, părinților, managerilor de instituții, inspectorilor etc.

II. STATUTUL DISCIPLINEI

În evaluarea de la finele școlii primare, testul la limba și literatura română ca limbă de instruire este obligatoriu și urmărește să constate succesul elevilor în formarea competențelor lectorale și a competențelor de comunicare lingvistică.

Testul final se desfășoară în scris și durează 60 minute.

În cadrul testării finale, elevii trebuie să rezolve individual și independent o serie de itemi, prin care să demonstreze capacitatea de a realiza independent lectura textelor literare și nonliterare (de proporții adecvate vârstei, limita acestora fiind de 120-140 de cuvinte) și de a realiza o serie de sarcini, prin care să demonstreze:

- cunoașterea limbii române ca limbă de instruire;
- înțelegerea textului;
- asimilarea și utilizarea adecvată a termenilor din domeniu, în conformitate cu prevederile curriculare;
- capacitatea de a scrie corect în limba română;
- capacitatea de a construi enunțuri și texte coerente în limba română, în limitele corespunzătoare vârstei și prevederilor curriculare.

III. COMPETENȚELE TRANSDISCIPLINARE PENTRU TREAPTA PRIMARĂ DE ÎNVĂȚĂMÎNT

1. Competențe de învățare / de a învăța să înveți.
2. Competențe de comunicare în limba de instruire și în limba de stat.
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină.
4. Competențe acțional-strategice.

5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare.
6. Competențe interpersonale, civice, morale.
7. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie.
8. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale.
9. Competențe culturale și interculturale.
10. Competențe antreprenoriale.

IV. COMPETENȚELE SPECIFICE FORMATE ELEVILOR PRIN LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

1. Receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare.
2. Perceperea mesajului citit/audiat prin receptarea adecvată a universului emoțional și estetic al textelor literare și utilitatea textelor nonliterare.
3. Utilizarea scrisului ca tehnică psihomotrică și ca abilitate de exprimare a gândurilor.
4. Aplicarea conceptelor și a terminologiei lexicale, fonetice, morfologice și sintactice în structurarea mesajelor comunicative.
5. Manifestarea interesului și a preferințelor pentru lectură.

V. CONEXIUNI EVALUATIVE

DOMENIUL: *Textul literar și nonliterar*

COMPETENȚA SPECIFICĂ: *Perceperea mesajului citit/audiat prin receptarea adecvată a universului emoțional și estetic al textelor literare și utilitatea textelor nonliterare.*

<i>Subcompetențele</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i> Elevul va demonstra că este capabil:
Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluentă, în scopul înțelegerii celor citite în gând.	<ul style="list-style-type: none">• Să citească independent, în gând, un text literar sau nonliterar, în limita de 120-140 de cuvinte.• Să coreleze imaginile adiacente textului literar cu informația din text. Criteriile privind respectarea normelor limbii române literare (ortografice, ortoepice, semantice, gramaticale, de punctuație, stilistice) se aplică la toate produsele elaborate.
Demonstrarea înțelegerii celor citite în gând prin răspunsuri la întrebările propuse.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în text răspunsurile la întrebările date.• Să unească prin linii întrebările dintr-o coloană cu răspunsurile din altă coloană.• Să delimiteze răspunsurile corecte la întrebări asupra textului de cele incorecte.• Să răspundă în scris, în enunțuri complete, la întrebări asupra textului citit independent.
Identificarea componentelor textului: determinanții spațiali și temporali ai acțiunii, tema, ideea, personajele etc.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în text indiciile lexicale de timp și spațiu.• Să deducă timpul și locul acțiunii, când acestea nu sînt numite direct.• Să determine tema textului citit independent.• Să formuleze, în limita unui enunț, ideea textului citit independent.• Să numească personajele literare din textul citit independent.
Caracterizarea personajelor literare prin identificarea trăsăturilor fizice și morale în baza faptelor descrise în text.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textul literar cuvintele care numesc direct trăsăturile personajelor literare.• Să raporteze trăsăturile date într-o listă la personajele din text, care au aceste trăsături.• Să delimiteze trăsăturile fizice de trăsăturile morale ale personajului literar, date într-o listă sau numite explicit în text.• Să deducă, în descrierea unei fapte, o trăsătură morală a personajului.• Să caracterizeze într-un enunț personajul literar, specificînd trăsăturile fizice și morale ale acestuia, numite explicit în text.
Povestirea unui text literar după un plan simplu de idei, alcătuit după cele trei părți ale textului: introducere, cuprins, încheiere.	<ul style="list-style-type: none">• Să utilizeze un plan de idei pentru povestirea textului.• Să delimiteze părțile textului citit independent.• Să relateze în scris una dintre secvențele cerute.
Identificarea secvențelor narative, dialogate și descriptive dintr-un text.	<ul style="list-style-type: none">• Să delimiteze secvențele narative, dialogate și descriptive în textul literar.

Delimitarea elementelor semnificative ale tablourilor de descriere a naturii și compararea cu cele reale.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textul descrierii de natură elementele semnificative.• Să raporteze descrierea de natură la fenomenele, anotimpurile, speciile de floră și faună reale (în spațiul dat).
Identificarea în textul liric a mijloacelor artistice: comparația și personificarea, valorificând rolul lor în context.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textele artistice citite independent comparațiile.• Să identifice în textele artistice citite independent personificările.• Să aprecieze rolul personificării și al comparației în textele artistice.
Exprimarea propriei stări emotive în legătură cu mesajul textului literar citit.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice mesajul textului literar citit independent.• Să-și exprime, în limita unui enunț, starea emotivă proprie în legătură cu mesajul textului literar citit independent.
Utilizarea eficientă în diferite situații cotidiene a textelor nonliterare, în limita conținuturilor învățate.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice textele funcționale studiate dintr-o serie de texte propuse.• Să numească circumstanțele în care e nevoie de bilețel, invitație, anunț.• Să analizeze informația relevantă din textele nonliterare propuse, în limita celor studiate.• Să determine tipul textului nonliterar de care e nevoie într-o situație descrisă.
Crearea celor mai simple texte artistice și nonliterare în baza tehnicilor învățate.	<ul style="list-style-type: none">• Să producă texte de dimensiuni mici, în parametrii indicați, conform standardelor de conținut.• Să intituleze textele date sau fragmentele lor.• Să relateze în scris episoade din viața proprie.• Să elaboreze descrieri și dialoguri conform unor cerințe specifice.
Valorificarea vocabularului (cuvinte noi, expresii) din textul citit și utilizarea lui în exprimarea orală și scrisă.	<ul style="list-style-type: none">• Să plaseze în contexte adecvate cuvintele învățate.• Să explice sensul unor cuvinte și expresii.
Utilizarea rațională a diverselor sensuri ale cuvântului – antonime, sinonime, sens propriu și sens figurat – în comunicări orale și scrise.	<ul style="list-style-type: none">• Să construiască enunțuri conform cerințelor lexicale specifice.• Să substituie cuvintele marcate prin sinonimele lor.• Să aleagă din serie un cuvânt sinonim, adecvat contextului propus.
Clasificarea vocabularului după sens: categorii semantice; sensul propriu și figurat; mijloacele artistice.	<ul style="list-style-type: none">• Să exemplifice sensul propriu și sensul figurat al cuvintelor uzuale.
Identificarea mijloacelor artistice în text.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textul citit independent mijloacele artistice.• Să comenteze în limita unui enunț utilizarea mijloacelor artistice în textul citit independent.
Interiorizarea valorilor culturale naționale și universale pe baza textelor literare citite.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textele citite independent valorile culturale naționale și universale promovate.• Să raporteze valorile culturale la viața cotidiană.

DOMENIUL: *Practica rațională și funcțională a limbii*

COMPETENȚA SPECIFICĂ: *Utilizarea scrisului ca tehnică psihomotrică și ca abilitate de exprimare a gândurilor.*

<i>Subcompetențele</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i> Elevul va demonstra că este capabil:
Redactarea textelor de mică întindere, adaptându-le destinației și scopului comunicării.	<ul style="list-style-type: none">• Să redacteze independent texte de mică întindere, respectând parametrii indicați.
Aplicarea regulilor de ortografie și de punctuație în contextele de realizare a comunicării scrise (în limita standardelor de conținut).	<ul style="list-style-type: none">• Să reproducă / citeze regulile de ortografie și de punctuație învățate.• Să ilustreze cu exemple relevante regulile de ortografie și de punctuație învățate.• Să aplice regulile de ortografie și punctuație în procesul scrierii la dictare.
Utilizarea corectă, în textele redactate, a elementelor de ortografie, de punctuație, coerență și de construcție a noțiunilor gramaticale.	<ul style="list-style-type: none">• Să aplice regulile de ortografie și punctuație în procesul scrierii independente.• Să construiască enunțuri corecte din punct de vedere logic, lexical, gramatical.
Așezarea corectă în pagină a textelor scrise, respectând scrierea cu alineate pentru a marca trecerea de la o idee la alta.	<ul style="list-style-type: none">• Să plaseze adecvat în pagină textul produs.

COMPETENȚA SPECIFICĂ: *Aplicarea conceptelor și a terminologiei lexicale, fonetice, morfologice și sintactice în structurarea mesajelor comunicative*

<i>Subcompetențele</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i> Elevul va demonstra că este capabil:
Formarea familiilor de cuvinte în baza categoriilor gramaticale învățate.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice cuvintele dintr-o familie, incluse într-o listă.• Să dea exemple de cuvinte (3-5) dintr-o familie.
Crearea câmpului lexical prin tematica indicată sau desprinsă din textele citite.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în textul citit cuvinte care se referă la un câmp lexical.• Să dea exemple de cuvinte (5-7) care intră în componența unor câmpuri lexicale.
Utilizarea dicționarelor în scopul confruntării ortogramelor, sensurilor unor cuvinte, precum și al intensificării propriului vocabular.	<ul style="list-style-type: none">• <i>Nu este evaluabil în examen, în condițiile actuale.</i>
Utilizarea eficientă a elementelor de construcție a comunicării în procesul de învățare activă a limbii și literaturii române.	<ul style="list-style-type: none">• <i>Nu este evaluabil în examen, în condițiile actuale.</i>
Utilizarea corectă, în textele redactate, a elementelor de construcție a comunicării studiate.	<ul style="list-style-type: none">• Să construiască enunțuri logice și coerente în orice act de comunicare orală și scrisă.• Să realizeze corect legătura gramaticală dintre cuvintele unui enunț.
Clasificarea părților de vorbire dintr-un șir de cuvinte sau dintr-un mic text.	<ul style="list-style-type: none">• Să identifice în enunțuri sau texte părțile de vorbire studiate.• Să determine partea de vorbire a cuvintelor dintr-un șir.• Să dea exemple (3-5) de cuvinte care țin de părțile de vorbire studiate.• Să continue șirul prin 3 cuvinte din aceeași parte de vorbire.

Transformarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate și invers.	<ul style="list-style-type: none">• Să dezvolte propozițiile simple, adăugându-le 3-5 cuvinte.• Să transforme propozițiile dezvoltate în propoziții simple, excluzând detaliile.
Aplicarea corectă a tipurilor de propoziții și respectiv a semnelor de punctuație în diferite contexte.	<ul style="list-style-type: none">• Să delimiteze tipurile de propoziții în limita conținuturilor studiate.• Să exemplifice diferite tipuri de propoziții.• Să aplice semnele corespunzătoare de punctuație la sfârșitul propozițiilor.

VI. EXEMPLE DE ITEMI

DOMENIUL: *Textul literar și nonliterar*

Cunoaștere și înțelegere:

- Alege varianta corectă și încercuiește litera.
- Citește în gând textul dat, pentru a realiza sarcinile ce urmează.
- Scrie sub fiecare imagine din cele 3 propuse enunțul ce îi corespunde în text.
- Marchează prin încercuire în text cuvântul care este răspunsul corect la întrebarea dată.
- Transcrie din textul citit câte un enunț care indică:
a) o întrebare b) un îndemn.
- Subliniază în text enunțul care răspunde la întrebarea dată.
- Subliniază în text enunțul corespunzător imaginii alăturate textului.
- Unește cu o linie întrebarea din coloana A cu răspunsul corect la această întrebare din coloana B.
- Marchează litera A pentru răspunsurile adevărate și litera F pentru răspunsurile false la fiecare dintre întrebările și răspunsurile de mai jos.
- Răspunde în spațiul rezervat, în enunțuri complete, la fiecare dintre întrebările date.
- Explică, în limita unui enunț, cum înțelegi sensul îmbinării de cuvinte a *o lua la sănătoasa*.
- Explică într-un enunț cum înțelegi comparația *bun ca o pâine caldă*.

Aplicare și analiză:

- Pe baza textului, formulează trei întrebări diferite cu începutul dat.
- Subliniază în text un cuvânt care arată locul desfășurării acțiunii și un cuvânt care arată timpul desfășurării acțiunii.
- Marchează în text 3 cuvinte care specifică timpul realizării acțiunii.
- Extrage în două coloane două cuvinte care se referă la locul și 2 cuvinte care se referă la timpul desfășurării acțiunii.
- Alege (din seria propusă de oferte) tema textului dat.
- Încercuiește litera A pentru enunțurile adevărate și litera F pentru cele false.
- Numește 3 personaje literare care apar în textul citit.
- Numește toate personajele literare care apar în textul citit.
- Rescrie din text 3 cuvinte care numesc trăsăturile fizice ale personajului...

- Subliniază în text 2 cuvinte care numesc trăsăturile morale ale personajului literar...
- Subliniază în lista dată 3 cuvinte care pot caracteriza personajul literar...
- Unește prin linii numele personajului din coloana A cu o trăsătură de caracter a acestuia din coloana B.
- Numește personajul din text care are următoarele trăsături de caracter: *viclean, lacom, fățarnic*.
- Extrage din lista dată 3 trăsături de caracter ale personajului literar, deduse din text.
- Rescrie în 2 coloane trăsăturile fizice și trăsăturile morale ale personajului, date mai jos.
- Continuă enunțul, numind trăsătura de caracter pe care o deduci din descrierea faptei: *Această faptă demonstrează că personajul este ...*
- Marchează pe text, cu acoladă și cifrele adecvate, secvența corespunzătoare pentru fiecare dintre punctele planului dat al textului.
- Identifică prin subliniere enunțul care constituie încheierea textului.
- Scrie pe liniile de mai jos cuvântul cu care începe introducerea și cuvântul cu care începe încheierea textului.
- Scrie cifra, în pătratul din dreptul fiecărei expresii, încât să corespundă cu ordinea desfășurării acțiunilor în text, după modelul dat.
- Marchează pe câmp secvența care conține un dialog.
- Rescrie din text o secvență narativă.
- Subliniază în textul descrierii de natură 3 cuvinte care numesc plante.
- Rescrie din text 4 cuvinte care îți sugerează anotimpul *iarna*.
- Completează enunțul prin cuvintele adecvate textului:
Este descrisă o pădure în anotimpul..., pentru că
- Subliniază în text o comparație și o personificare.
- Completează îmbinările de mai jos, astfel ca să obții două comparații.
- Extrage din text 3 comparații.
- Marchează prin bifă enunțul care exprimă mesajul textului.
- Rescrie, din lista dată, enunțul care exprimă mesajul textului.
- Înscrie în caseta alăturată tipul textului nonliterar: anunț, invitație, bilețel.
- Extrage din textul anunțului dat informațiile despre timpul și locul evenimentului.
- Analizează situațiile prezentate mai jos și indică tipul textului care trebuie scris pentru rezolvarea problemei.
(De exemplu: Pleci de acasă și nu poți să le comunicai telefonic părinților acest lucru.)
- Alege din listă cel mai exact / potrivit titlu pentru textul dat.
- Continuă enunțul pe spațiul rezervat de la sfârșitul textului.

Integrare:

- Formulează trei întrebări diferite în baza următorului enunț.
- Continuă enunțul: Tema textului dat este .., pentru că ...
- Formulează ideea principală a textului, continuând enunțul: *Textul mă învață să...*
- Caracterizează, în limita unui enunț, personajul literar dat, numind 2 trăsături morale ale acestuia.

- Include într-un enunț 2 trăsături fizice și 2 trăsături morale ale personajului literar dat.
- Relatează în scris, în limita de ... cuvinte, introducerea textului dat.
- Relatează în scris, în limita de ... cuvinte, secvența ce se referă la punctul ... al planului dat.
- Formulează într-un enunț ce sentimente îți provoacă lectura acestui text.
- Explică în spațiul rezervat ce este un anunț.
- Prezintă, în limita unui enunț, o situație când a trebuit să scrii un bilețel.
- Descrie în 2-3 enunțuri o situație când ai primit o invitație tu personal sau familia din care faci parte.
- Scrie, în spațiul rezervat, textul unui anunț, prin care soliciți ajutorul colegilor pentru a găsi un obiect pierdut.
- Scrie textul unei invitații la ziua ta de naștere.
- Continuă textul invitației, arătând locul și timpul evenimentului.
- Intitulează textul / fragmentul propus.
- Scrie pe liniile de la sfârșitul textului un enunț potrivit pentru încheierea lui.
- Relatează, în 7-10 rânduri, cum ai vizitat recent biblioteca școlii.
- Alcătuiește un text din cinci enunțuri, în care să descrii floarea ta preferată.
- Descrie, în 20-25 de cuvinte, fructul preferat.
- Construiește un dialog (6-8 replici) pe care l-ai putea susține cu un vecin.
- În baza poveștilor citite independent și studiate, argumentează ideea *Binele întotdeauna învinge* (6-8 rânduri).

DOMENIUL: Practica rațională și funcțională a limbii

Cunoaștere și înțelegere:

- Subliniază în listă sinonimul verbului *a munci* potrivit contextului.
- Continuă regulile de punctuație citate: *La sfârșitul propoziției interogative...*
- Dă un exemplu de propoziție exclamativă.
- Numește semnele de punctuație date: ? ! : , .
- Numește obiectele din imagini.
- Scrie sub fiecare imagine denumirile a 3 obiecte pe care le vezi în această imagine.
- Reprodu (scrie prin autodictare) o strofă de poezie, pe care ai învățat-o pe de rost în semestrul dat.
- Subliniază, în lista de mai jos, 3 cuvinte din familia lexicală a substantivului vânt.
- Extrage în șiruri aparte toate cuvintele care constituie o familie.
- Numește 5 cuvinte din familia *alb*.
- Dă exemple de 3 cuvinte din familia *a lega*.
- Extrage din textul citit 3 cuvinte care se referă la câmpul lexical *rechizite*.
- Subliniază în text 5 cuvinte din câmpul lexical *natură*.

- Scrie 5 termeni de grade de rudenie.
- Enumeră 7 cuvinte din câmpul lexical *casă*.
- Scrie 4 substantive proprii.
- Continuă șirul prin 3 pronume.
- Scrie un exemplu de propoziție exclamativă.

Aplicare și analiză:

- Substituie cuvintele marcate în enunț prin câte un sinonim potrivit contextului.
- Substituie cuvintele marcate în enunț prin antonimele lor.
- Selectează din text cuvintele cu sens opus pentru cele date.
- Utilizează cuvântul *senin* cu sens propriu și cu sens figurat, în contexte adecvate.
- Scrie la dictare textul...
- Plasează în contexte adecvate (enunțuri) ortogramele *mea* și *mi-a*.
- Subliniază în secvența marcată a textului 2 cuvinte utilizate cu sens figurat.
- Alcătuieste câte un enunț cu fiecare din ortogramele: *i-a*, *ea*.
- Corectează greșelile marcate în exemplul dat.
- Scrie 2 enunțuri, în care să utilizezi cuvintele date...
- Aranjează textul dat în 3 alineate, marcând prin unghi cuvântul care începe alineatul.
- Marchează prin subliniere șirul care conține numai substantive.
- Subliniază în enunțul dat 2 substantive.
- Construiește câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele date.
- Alcătuieste un enunț în care cuvântul *veselă* să aibă alt înțeles decât cel din text.
- Pentru fiecare din cuvintele date, găsește în text cuvinte cu același înțeles (sinonime).
- Marchează lista în care toate cuvintele sînt sinonime.
- Extrage din textul dat 5 verbe la forma în care sînt în acest text.
- Scrie în parantezele alăturate cuvîntului partea de vorbire la care se referă.
- Marchează litera șirului care corespunde afirmației: *Toate cuvintele din șir sînt adjective*.
- Completează spațiile cu termenii adecvați, determinînd tipul propozițiilor...
- Pune semnele de punctuație necesare la finele fiecărui enunț dat.
- Aplică, la sfîrșitul propozițiilor din dialogul dat, semnele de punctuație necesare.
- Pune la forma cerută de context toate cuvintele din paranteze.
- Adaugă în propoziția dată 3 adjective, care se referă la cuvîntul...
- Include în tabel cuvintele de mai jos, respectînd cerințele indicate.
- Transformă propoziția marcată în text în propoziție simplă.

- Subliniază cuvintele care trebuie excluse, pentru a transforma propoziția dezvoltată în propoziție simplă.
- Marchează pe câmp cu linie verticală 2 propoziții interogative, identificate în text.

Integrare:

- Redactează un text coerent de 10-12 rînduri, în care vei descrie anotimpul tău preferat.
- Descrie în text coerent de 10-12 rînduri rucsacul tău.
- Alcătuieste două propoziții exclamative, care să se refere la textul citit.
- Alcătuieste un text din 6 enunțuri după unul din titlurile de mai jos:
Familia unită / Copii ascultători / Părinții noștri.
- Descrie o fîntînă după algoritmul propus:
 - a) destinația sau utilitatea fîntîinii în general; ce este o fîntînă;
 - b) aspectul unei fîntîni la care te referi: forma, dotarea, modul de a scoate apa;
 - c) importanța fîntîinii pentru oamenii din apropierea ei și pentru trecători;
 - d) cum contactezi tu cu această fîntînă.
- Aranjează cuvintele date în ordine, astfel ca să obții un enunț.
- Pune enunțurile de mai jos în ordinea producerii evenimentelor, alcătuiind un text coerent.

VII. CONȚINUTURI DE EVALUAT

DOMENIUL DE CONȚINUT: *Textul literar și nonliterar*

Specii literare: *povestea, povestirea, fabula, snoava, poezia, ghicitoarea, proverbul, numărătoarea.*

a. Textul narativ

- Temă, idei, introducere, cuprins, încheiere.
- Moduri de expunere.
- Locul și timpul acțiunii.
- Narațiunea.
- Descrierea.
- Dialogul.
- Personajele literare – trăsături fizice, trăsături morale, conform faptelor descrise.
- Personajele literare pozitive și negative.
- Atitudinea / opinia față de comportamentul personajelor descrise.
- Opinii și atitudini ale cititorului în legătură cu personajele, opera respectivă.
- Cartea. Impresii despre carte.

b. Textul în versuri

- Versificația: poezia, pastelul.
- Tablourile naturii descrise în text.
- Figurile de stil: comparația și personificarea.

TEXTUL NONLITERAR *bilețelul, anunțul, invitația.*

DOMENIUL DE CONȚINUT: *Practica rațională și funcțională a limbii*

1. Lexicul

- Sinonime, antonime cuvinte cu sens propriu și figurat.
- Familii de cuvinte, câmp lexical – cu folosirea terminologiei.
- Clasificarea cuvintelor după formă / înțeles: sinonime, antonime, sens propriu, sens figurat

2. Fonetica

- Silaba
- Reguli de despărțire a cuvântului în silabe
- Utilizarea cratimei
- Alfabetul

3. Morfosintaxa

Morfologia

- Verbul. Timpul. Persoana. Numărul. Analiza verbului după timp, persoană, număr.

- Substantivul. Felul (comune și proprii) numărul, genul.
- Pronumele. Pronumele personal. Numărul. Genul.
- Pronumele de politețe.
- Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul (în gen, număr).
- Numeralul. Cazuri simple de ortografie a numeralelor.

Sintaxa propoziției

- Propoziția dezvoltată. Părți principale (predicatul, subiectul).
- Părți secundare (atributul, complementul) (ghidat).
- Acordul predicatului, subiectul în propoziție.
- Propozițiile după scopul comunicării și semnele de punctuație respective.

4. Procesul scrierii

Textul scris

- Organizarea textului scris într-o anumită ordine, succesivitatea gândurilor, părților textului, legătura dintre ele.
- Realizarea compoziției, dezvoltarea ideilor. Titlul potrivit.
- Organizarea corectă a textului în pagină.

Ortografia

- Scrierea cuvintelor cu cratimă. Ortograme: într-o; într-un; dintr-o; dintr-un; n-au; n-ați (venit); sa/ s-a; sau / s-au; ea / ia / i-a; cuvinte ce conțin grupurile de litere (ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi) și cuvintele cu î, â, x și cu grupurile de litere oa, ie.
- Majuscula.
- Cuvintele ce conțin consoana m înainte de b, p.
- Semnele de punctuație: punctul, virgula la enumerare și în vocativ, punctul, două puncte, semnul exclamării, semnul întrebării, linia de dialog.

5. Compoziții

- Narațiune
- Dialog
- Descriere (portret, peisaj)
- Compunerea cu un început dat sau cu repere date; compunere – descriere a unui colț din natură (ghidat); compunerea după plan dat sau alcătuit independent; compuneri cu început/sfârșit dat; compunerea cu titlu/tema dată.

VIII. MATRICEA DE SPECIFICAȚII

Domenii Conținuturi	Cunoaștere și înțelegere	Aplicare și analiză	Integrare	TOTAL
Textul literar și nonliterar	18% 9 puncte	30% 15 puncte	12% 6 puncte	60%
Practica rațională și funcțională a limbii	12% 6 puncte	20% 10 puncte	8% 4 puncte	40%
TOTAL	30%	50%	20%	100%

IX. MODEL DE TEST

Citește textul și realizează următoarele sarcini:

Cerbul a venit la izvor să-și potolească setea.

Privindu-se în oglinda apei, și-a lăudat coarnele ramificate și și-a criticat picioarele prea subțiri și urâte. Dar, speriat de zgomotele care vesteau apropierea vânătorilor, o rupse la fugă peste câmpii. Era ager și a fugit mai repede decât cîinii vânătorilor, ajungînd la marginea unei păduri. Acolo însă, cînd încerca să înainteze printre tufișuri dese și copaci bătrîni, coarnele frumoase și ramificate l-au împiedicat să treacă. Astfel cîinii l-au ajuns din urmă și l-au doborât. Pierind răpus de cîinii vânătorilor, cerbul spuse:

– Nenorocitul de mine! Prea tîrziu am înțeles că picioarele, de care eram nemulțumit, m-ar fi putut salva, dacă nu mă opreau coarnele, de care eram atît de mîndru!

<i>Item</i>	<i>Punctaj</i>
1. Alege varianta corectă, încercuind litera: <i>Cerbul vede în oglinda apei:</i> A. crengile copacilor; B. imaginea sa; C. vânători; D. cîini. <i>Cerbul este doborât de:</i> A. vânători; B. cîini; C. boală; D. crengile copacilor. <i>La final, cerbul:</i> A. își înțelege greșeala; B. cere ajutor; C. se salvează miraculos; D. a mulțumit vânătorilor.	L/0/1/2/3
2. Extrage din text 2 caracteristici ale picioarelor cerbului: picioarele _____	L/0/1/2
3. Răspunde în spațiul rezervat, în enunțuri complete, la fiecare dintre întrebările date: <i>Cu ce scop cerbul a venit la izvor?</i> _____ _____ <i>Ce l-a speriat pe cerb?</i> _____ _____	L/0/1/2 L/0/1/2
4. Încercuiește litera A pentru afirmațiile adevărate și litera F pentru cele false: <i>Personajul principal al acestui text este vânătorul.</i> A F <i>Cerbul este personajul principal al acestui text.</i> A F <i>Vulpea este un personaj negativ al acestui text.</i> A F	L/0/1/2/3
5. Prezintă în 3 cuvinte locurile unde se desfășoară acțiunea. 1) _____ 2) _____ 3) _____	L/0/1/2/3

<p>6. Înscrie pe liniile alăturate primul cuvânt din fiecare dintre părțile textului: <i>Introducere</i> _____. <i>Cuprins</i> _____. <i>Încheiere</i> _____.</p>	<p>L/0/1/2/3</p>		
<p>7. Copiază din text două cuvinte care numesc acțiunile cerbului. 1) _____ . 2) _____ .</p>	<p>L/0/1/2</p>		
<p>8. Unește elementul din coloana A cu un element potrivit din coloana B.</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>A</p> <p><i>Textul este</i></p> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>B</p> <p><i>o povestire</i> <i>o poezie</i> <i>o poveste</i></p> </td> </tr> </table>	<p>A</p> <p><i>Textul este</i></p>	<p>B</p> <p><i>o povestire</i> <i>o poezie</i> <i>o poveste</i></p>	<p>L/0/2</p>
<p>A</p> <p><i>Textul este</i></p>	<p>B</p> <p><i>o povestire</i> <i>o poezie</i> <i>o poveste</i></p>		
<p>9. Intitulează textul.</p>	<p>L/0/1/2</p>		
<p>10. Transcrie enunțul care exprimă ideea principală a textului.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Animalele sălbatice trebuie ocrotite.</i> • <i>Nu trebuie să apreciezi lucrurile după aspectul lor exterior.</i> • <i>Frumusețea va salva lumea.</i> • <i>Vânătoarea este una dintre cele mai vechi îndeletniciri ale omului.</i> 	<p>L/0/1/2</p>		
<p>11. Scrie două semne de punctuație, care se utilizează la sfârșitul propozițiilor. 1) _____ . 2) _____ .</p>	<p>L/0/1/2</p>		
<p>12. Extrage din text câte un sinonim al cuvintelor: <i>anunțau</i> _____ <i>sprinten</i> _____ <i>sărmanul</i> _____ <i>am priceput</i> _____</p>	<p>L/0/1/ 2/3/4</p>		
<p>13. Plasează în locul punctelor ortograma potrivită: ea, ia, i-a:</p> <p>..... un creion și desenează! <i>Am plecat cu.....la teatru..</i> <i>Mama adus un set de creioane noi.</i> frecventează școala de arte. <i>Nu lua mai multe foi, doar una.</i> <i>Fratele dăruit un album.</i></p>	<p>L/0/1/2/ 3/4/5/6</p>		
<p>14. Subliniază în lista de mai jos patru adjective. <i>Falnic, fericire, frumos, faimă, măreț, măr, mărim, mîndru, merge.</i></p>	<p>L/0/1/ 2/3/4</p>		
<p>15. Scrie un text din 5 enunțuri, cu titlul <i>Animalele sălbatice trebuie ocrotite.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L/0/1</p> <p>L/0/1/2/ 3/4/5</p> <p>L/0/1/2</p>		

X. BAREM DE CORECTARE

Nr.	Răspunsuri posibile	Punctaj acordat
1.	B) imaginea sa A) vânători A) își înțelese greșeala	<u>3 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare opțiune corectă.
2.	Picioarele subțiri, urâte	<u>2 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare caracteristică extrasă corect din text.
3.	Cu ce scop cerbul a venit la izvor? <i>Cerbul a venit la izvor să-și potolească setea.</i> Ce l-a speriat pe cerb? <i>Cerbul s-a speriat de zgomotele care vesteau apropierea vânătorilor.</i>	<u>4 puncte</u> Cîte 2 puncte pentru fiecare răspuns corect formulat ca enunț și care este scris corect. Răspunsul corect în esență, dar care nu are structura enunțului sau conține greșeli de ortografie sau punctuație se apreciază cu 1 punct.
4.	Personajul principal al acestui text este vânătorul. F Cerbul este personajul principal al acestui text. A Vulpea este un personaj negativ al acestui text. F	<u>3 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare opțiune corectă. Nu se punctează răspunsurile care optează concomitent pentru 2 sau mai multe variante.
5.	1) la izvor 2) peste câmpii 3) marginea unei păduri	<u>3 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare indiciu de loc selectat și plasat consecutiv.
6.	Introducere <i>Cerbul</i> Cuprins <i>Privindu-se</i> Încheiere <i>Nenorocitul</i>	<u>3 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare cuvânt identificat și rescris corect.
7.	1) a venit 2) a fugit	<u>2 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare cuvânt extras corect, în limita celor 2. Dacă elevul a scris mai mult decît 2 cuvinte /forme, se vor examina doar primele 2 oferte.
8.	Textul este o povestire.	<u>2 puncte</u> 2 puncte pentru alegerea corectă.
9.	Cerbul Nenorocirea cerbului Picioarele cerbului	<u>2 puncte</u> 1 punct pentru un titlu potrivit; 1 punct pentru scrierea adecvată a titlului (cu literă inițială majusculă, la mijlocul rîndului, fără punct la final).
10.	Nu trebuie să apreciezi lucrurile după aspectul lor exterior.	<u>2 puncte</u> 1 punct pentru identificarea corectă a ideii principale; 1 punct pentru transcrierea exactă și corectă a enunțului (nu bifare, subliniere, încercuire etc.).

11.	punctul, semnul exclamării, semnul întrebării	<u>2 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare semn numit corect.
12.	Anunțau-vesteau Sprinten-ager Sărmanul-nenorocitul Am priceput-am înțeles	<u>4 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare sinonim identificat corect.
13.	<i>Ia un creion și desenează!</i> <i>Am plecat cu ea la teatru.</i> <i>Mama i-a adus un set de creioane colorate.</i> <i>Ea frecventează școala de arte.</i> <i>Nu lua mai multe foi, ia doar una.</i> <i>Fratele i-a dăruit un album.</i>	<u>6 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare ortogramă inclusă corect.
14.	<i>Falnic, frumos, măreț, mîndru.</i>	<u>4 puncte</u> Cîte 1 punct pentru fiecare adjectiv identificat corect (subliniat). Se vor lua în considerare primele 4 cuvinte subliniate.
15.	Animalele sălbatice trebuie ocrotite <i>Animalele sălbatice sunt ocrotite prin lege și se interzice vînarea lor. Mediul de trai al animalelor este diferit. Oriunde animalele sălbatice își au rostul. Fără ele natura ar fi tristă. Consider că animalele sălbatice au nevoie de protecție și grijă. Animalele sălbatice ne înfrumusețează viața noastră.</i>	<u>8 puncte</u> 1 punct pentru că enunțurile scrise constituie un text. CRITERIU ELIMINATOR! Dacă nu este text coerent, itemul se apreciază cu 0 puncte. Dacă este un text coerent, se atribuie cîte 1 punct pentru fiecare dintre cele 5 enunțuri solicitate. 2 puncte pentru corectitudinea ortografică, punctuațională, lexicală, gramaticală a textului, după cum urmează: 2 puncte pentru un text scris impecabil; 1 punct pentru 1-2 greșeli în sumă; 0 puncte pentru 3 și mai multe greșeli comise.
		<i>TOTAL 50 de puncte</i>

XI. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Documente oficiale:

1. Legea Învățământului.
2. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Standarde de eficiență a învățării. Limba și literatura română. Chișinău, 2012.
3. Curriculum școlar. Clasele I-IV. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2010.
4. Ghidul de implementare a curriculumului modernizat, Chișinău, Lyceum, 2011.
5. Programme de l'ecole maternelle. Petite section, moyenne section, grande section. Buletinul Ministerului Educației din Franța. Le B. O., HORS-SERIE, N°3, 19 Juin, 2008
6. Programme de formation de l'ecole quebecoise - Progression des apprentissages. Francais, langue d'enseignement. Quebec, august, 2009.

Publicații de referință:

1. Bocoș M., Jucan D. Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor. Pitești: Editura Paralela 45, 2007.
2. Cosovan O., Cartaleanu, T., Scrifos L., Handrabura L., Crețu N., Lîsenco S. Evaluarea în cheia dezvoltării gândirii critice. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2005.
3. Cosovan O., Ghicov A. Evaluarea continuă la clasă: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2007.
4. Cucuș C. Teoria și metodologia evaluării. Iași: Polirom, 2008.
5. (De) Landsheere G. Evaluarea continuă a elevilor și examenele. Manual de docimologie, Editura Didactică și Pedagogică, București 1975.
6. Lisievici P. Evaluarea în învățământ: teorie, practică, instrumente. București: Aramis Print, 2000.
7. Manolescu M. Teoria și metodologia evaluării, Editura Universitară, 2010.
8. Mayer G De ce și cum evaluăm. Editura Polirom, 2000
9. Minder M. Didactica funcțională: obiective, strategii, evaluare. Chișinău: Cartier, 2002.
10. Pamfil A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009. 278 p.
11. Vogler J. (coord.). Evaluarea în învățământul preuniversitar. Iași: Polirom, 2000.
12. Voiculescu E. Factorii subiectivi ai evaluării școlare. Cunoaștere și control. București: Aramis Print, 2007.